

Rembalski, Andrzej

Popularne wykłady z historii nauki i techniki w Kielcach

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 23/2, 543-544

1978

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wej. Już z początkiem XIX w. działało we Wrocławiu kilka wybitnych postaci, pośród których najciekawszą indywidualnością był Jan Ewangelista Purkyně. Jednakże pełny rozkwit studiów lekarskich nastąpił dopiero w drugiej połowie XIX stulecia. Rozpoczęto wówczas budowę nowych klinik, starano się ściągnąć wybitniejszych przedstawicieli nie tylko wiedzy medycznej, ale również nauk biologicznych w znacznie szerszym zakresie, niż to czyniono uprzednio. Na tym tle autor przedstawił proces dydaktyczny, porządek kształcenia studentów, zachodzące w nim w miarę upływu czasu zmiany. Osobne zagadnienie stanowiła w tym kontekście stomatologia i farmacja. Aż do końca stulecia (farmacja nawet dłużej) dyscypliny te były związane nie z wydziałem lekarskim, lecz filozoficznym. Stopniowy rozwój chemii i biologii zaostrzał stawiane dentystom i aptekarzom wymagania; w rezultacie doprowadziło to do coraz węższej specjalizacji i przyłączenia studiów stomatologicznych i farmaceutycznych do wydziału lekarskiego.

Re.

POPULARNE WYKŁADY Z HISTORII NAUKI I TECHNIKI W KIELCACH

Towarzystwo Przyjaciół Górnicztwa, Hutnictwa i Przemysłu Staropolskiego w Kielcach i Zarząd Oddziału Wojewódzkiego NOT przy współpracy Kieleckiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego rozpoczęły w lutym 1977 r. cykl wykładów poświęconych historii nauki i techniki. Wykładowcy — członkowie Rady Naukowej TPGHiPS — zaprezentowali rezultaty swych prac badawczych nad historią nauki i techniki oraz problemy ochrony zabytków kultury materialnej.

Cykl wykładów rozpoczął doc. Kazimierz Bielenin (Muzeum Archeologiczne w Krakowie). Zapoznał on słuchaczy z efektami najnowszych badań nad periodyzacją Starożytnego Okręgu Przemysłowego, istniejącego w Górach Świętokrzyskich w okresie rzymskim i lateńskim.

Kolejnym wykładowcą był prof. Wojciech Kalinowski (Ośrodek Dokumentacji Zabytków w Warszawie), który omówił problematykę ochrony zabytków techniki w Republice Federalnej Niemiec, Francji, Anglii i Stanach Zjednoczonych. Wykład był ilustrowany barwnymi przeźrocami.

Doc. Zbigniew Rubinowski (Instytut Geologiczny w Kielcach) przedstawił wyniki swych najnowszych badań nad dziejami górnictwa kruszcowego na Kielecczyźnie. Szczególnie wiele uwagi prelegent poświęcił zagadnieniom związanym z otoczeniem prawną opieką konserwatorską pozostałości górnictwa kruszcowego w Górach Świętokrzyskich. Zabytkom tym grozi zniszczenie w związku z rozszerzającą się eksploatacją surowców, które są niezbędne dla zakładów tzw. „białego zagłębia” powstałych w ostatnich latach w okolicach Kielc. Doc. Rubinowski zgłosił także postulat udostępnienia dla zwiedzających niektórych fragmentów pozostałych obiektów górniczych, w szczególności kopalni miedzi w Miedziance koło Chęciny.

Dr Adam Massalski (wykładowca historii i techniki w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Kielcach) przedstawił rozwój kieleckiego szkolnictwa górniczego w XIX w. Wiele cennych informacji dotyczyło zwłaszcza działalności Szkoły Akademicko-Górnicznej, założonej w Kielcach w 1816 r. z inicjatywy Stanisława Staszica.

Prof. Wacław Różański (AGH) — przewodniczący Rady Naukowej Towarzystwa Przyjaciół Górnicztwa, Hutnictwa i Przemysłu Staropolskiego — zapoznał zebranych z wynikami odtworzenia technologii wytopu żelaza w Starożytnym Okręgu Przemysłowym. Problematyka ta cieszy się dużym zainteresowaniem w środowisku kieleckim ze względu na organizowaną co roku w Nowej Słupi imprezę pn. *Dymarki*

Świętokrzyskie, której głównym elementem jest wytapianie żelaza w zrekonstruowanych piecach dymarskich typu świętokrzyskiego.

Dodać należy, że wykłady zdobyły popularność wśród działaczy regionalnych, przewodników turystycznych PTTK, nauczycieli i młodzieży studenckiej.

Andrzej Rembalski

Z ZAGRANICY

XV MIĘDZYNARODOWY KONGRES HISTORII NAUKI

(Edynburg 10—19 sierpnia 1977 roku)

Zgodnie z uchwałą Zgromadzenia Ogólnego Sekcji Historii Nauki Międzynarodowej Unii Historii i Filozofii Nauki, które obradowało w Tokio 20 i 24 sierpnia 1974 r. w czasie XIV Międzynarodowego Kongresu Historii Nauki, kolejny XV Kongres odbył się w stolicy Szkocji — Edynburgu. Przygotowaniami kierował Komitet Organizacyjny, działający pod przewodnictwem prof. R. V. Jonesa z Uniwersytetu w Aberdeen i Komitet Programowy, działający pod przewodnictwem prof. A. R. Halla z Uniwersytetu w Londynie. Funkcję sekretarza w obu tych komitetach sprawował dr E. G. Forbes, wykładowca Uniwersytetu w Edynburgu.

Obrady Kongresu zostały rozpoczęte uroczystą sesją plenarną, w czasie której wygłoszono liczne przemówienia powitalne i referat prof. J. Needhama (uczestnika wszystkich bodaj poprzednich kongresów historii nauki), nawiązujący do światowego dorobku historii nauki, uzewnętrzniającego się w obradach kolejnych kongresów.

Prace Kongresu prowadzone były w jedenastu sekcjach: I. *Nauka i technika w starożytności*; II. *Nauka i technika od starożytności do 1600 roku*; III. *Matematyka i mechanika od 1600 roku*; IV. *Fizyka i astronomia od 1600 roku*; V. *Chemia i farmacja od 1600 roku*; VI. *Nauki biologiczne i medyczne od 1600 roku*; VII. *Nauki o Ziemi od 1600 roku*; VIII. *Technika i inżynieria od 1600 roku*; IX. *Historia nauk o człowieku*; X. *Nauka i społeczeństwo od 1600 roku* (z programem przygotowanym częściowo przez Międzynarodową Radę Studiów nad Polityką Naukową); XI. *Problemy filozofii, metodologii i historiografii*.

Na forum obrad sekcyjnych wygłoszono blisko 400 referatów, przy czym najbogatszy program miały sekcje IV i X, a najskromniejszy sekcje I i VII. Tematyka przedstawionych referatów była oczywiście bardzo różnorodna, tak, że w niektórych tylko przypadkach organizatorom udało się uporządkować wystąpienia w grupy tematyczne. Przedstawione referaty dawały przegląd prac badawczych prowadzonych w zakresie historii nauki i techniki, nie był to jednak przegląd zbyt czytelny, a przy tym mimo wszystko fragmentaryczny. Wśród referatów koegzystowały wystąpienia poświęcone najnowszym, niejako jeszcze bieżącym pracom z wystąpieniami relacjonującymi dawniejsze ustalenia, niejednokrotnie publikowane.

Różnorodność tematyczna referatów powodowała zrozumiałe ograniczenie dyskusji, która przeważnie zamykała się w serii mniej lub więcej celnych pytań kierowanych pod adresem referentów. Tam jednak, gdzie tematyka wystąpień była bardziej zwarta — np. w sekcji I — czy bardziej dostępna dla szerszego grona — np. w sekcji X — dochodziło w dyskusji do wyraźnej polaryzacji poglądów, polemiczne akcentowanych.

Równoległe z obradami, prowadzonymi w sekcjach, odbywały się sympozja poświęcone różnym problemom ogólnym związanym z rozwojem nauki i techniki oraz z badaniami ich historii. Sympozjów tych było łącznie 11 (a więc znacznie